

Tomasz Siudek

Katedra Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstw
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Podatek bankowy – konsekwencje dla sektora bankowego w Polsce

Wstęp

Światowy kryzys finansowy w 2008 r. spowodował powszechną zgodę na wprowadzenie rygorystycznych przepisów regulujących działalność banków. Obecnie w wielu krajach prowadzone są burzliwe dyskusje na temat zmian regulacji prawnych w zakresie działalności bankowej, mających na celu wzmocnienie stabilności instytucji finansowych oraz całego sektora finansowego.

Na poziomie poszczególnych banków propozycje zmian regulacyjnych mają dotyczyć podniesienia standardów jakości i przejrzystości bazy kapitałowej, jak również wprowadzenia dopuszczalnych norm wskaźników zadłużenia. Z punktu widzenia perspektywy w skali makro dyskusje głównie skierowane są na zwiększenie stabilności systemu finansowego.

Charakterystyczną cechą reform systemu finansowego po ostatnim kryzysie jest wzmocnienie nadzoru. Niewielkie postępy zrobiono w tworzeniu sprawnych narzędzi i systemów, które by zapobiegały występowaniu kryzysów finansowych. Dużo uwagi poświęcono regulacjom działalności dużych instytucji finansowych, których ewentualna upadłość mogłaby zachwiać stabilnością światowego systemu finansowego. Obecnie prowadzone są dyskusje na temat, jak uregulować działalność tych dużych instytucji, aby kryzys finansowy z 2008 r. już się nie powtórzył.

W wielu krajach na świecie w celu zachowania stabilności systemów finansowych realizuje się trzy inicjatywy:

- ograniczenie ryzykownych inwestycji w instytucjach finansowych,
- zapobieganie rozprzestrzenianiu się upadłości instytucji finansowych,
- dążenie do odzyskania funduszy zaangażowanych wcześniej w ratowanie instytucji finansowych przed upadłością.

W celu stabilności rynków finansowych prezydent USA Barack Obama zaproponował „regulę Volckera”, która ogranicza zakres działalności banków (limit the scope) oraz zabrania inwestowania i sponsorowania ryzykownych funduszy hedgingowych (hedge fund) oraz funduszy typu private equity.

Druga propozycja prezydenta Baracka Obamy dotyczyła wielkości banków (limit the size). Obama chce ograniczyć konsolidację sektora finansowego, jak również wprowadzić limity wielkości banków. Obama deklaruje, że państwo nie będzie interweniowało w sytuacji, w której nieracjonalne decyzje banków doprowadzą je do stanu niewypłacalności. Z pewnością jest to deklaracja potrzebna, należy jednak ubolewać, że Amerykanom zabrakło takiej konsekwencji w 2008 r., kiedy z jednej strony pozwolono zbankrutować bankowi Lehman Brothers, a z drugiej uratowano przed upadkiem ubezpieczyciela AIG i bank Bear Sterns. Zdaniem niektórych ekonomistów (takich jak John B. Taylor – twórca „reguły Taylora”), takie zachowanie amerykańskiego państwa pogłębiło i przedłużyło kryzys finansowy.

Oprócz tych inicjatyw mających wzmocnić stabilność rynków finansowych toczą się równoległe dyskusje na temat wprowadzenia podatku bankowego w celu odzyskania funduszy zaangażowanych przez państwo w proces ratowania banków przed upadłością w czasie ostatniego kryzysu finansowego, jak również zapobieżenia wystąpieniu kolejnego takiego kryzysu [Marcelo, Rodríguez i Trucharte 2008].

Zamierzeniem autora pracy było przedstawienie koncepcji wprowadzenia podatku bankowego na świecie i w Polsce, jak również ukazanie konsekwencji wprowadzenia tego podatku w sektorze bankowym w Polsce.

Cel, zakres i metody badań

Głównym celem artykułu jest określenie wpływu podatku bankowego na sytuację ekonomiczno-finansową sektora bankowego w Polsce.

W pracy sformułowano jedną hipotezę badawczą, w której zakłada się, że wprowadzenie podatku bankowego w Polsce na poziomie 0,39% aktywów ogółem banków doprowadzi do dużego wzrostu obciążeń podatkowych sektora bankowego, czego efektem będzie pogorszenie jego sytuacji ekonomiczno-finansowej.

Oprócz tego w ramach pracy ukazano istotę i cel wprowadzenia podatku bankowego, typy podatku bankowego, jak również stanowiska największych państw na świecie w sprawie perspektywy wprowadzenia tego podatku.

Część teoretyczną pracy opracowano na podstawie studium literatury przedmiotu, natomiast część empiryczną na podstawie danych pozyskanych z Komisji Nadzoru Finansowego. W celu określenia sytuacji ekonomiczno-finansowej sek-

tora bankowego wykorzystano wskaźniki rentowności aktywów ogółem ROA i rentowności kapitałów własnych ROE.

Badania empiryczne obejmowały lata 1999–2009. Dotyczyły one całego sektora bankowego w Polsce, jak również sektora banków komercyjnych i sektora banków spółdzielczych. Wyniki badań przedstawiono w formie tabelarycznej i opisowej.

Istota podatku bankowego

Podatek bankowy różni się od innych regulacji tym, że jest pośrednim instrumentem do osiągnięcia celów regulacyjnych przez nałożenie obciążeń finansowych na banki. Obecnie kraje na świecie są podzielone w kwestii wprowadzenia podatku bankowego. Dlatego ważne jest, żeby przeanalizować koncepcje podatku bankowego, tło jego wprowadzenia i stanowisko głównych państw w tej kwestii.

Podatek bankowy jest obciążeniem finansowym nakładanym na instytucje finansowe, w tym banki. Na świecie najczęściej naliczany jest on od zobowiązań oraz zysków banków.

Bezpośrednim celem podatku bankowego jest odzyskanie funduszy zaangażowanych przez państwo w proces ratowania banków przed ich upadłością w czasie kryzysu finansowego w 2008 r. W 2009 r. kraje grupy G20 przeznaczyły 3,5% łącznego PKB na ratowanie instytucji finansowych. W Wielkiej Brytanii i USA, gdzie banki najsilniej były dotknięte kryzysem finansowym, wydatki stanowiły odpowiednio 6,5 i 4,8% wartości PKB.

Drugim celem podatku bankowego jest zgromadzenie funduszy na wypadek wystąpienia przyszłych kryzysów finansowych. W dniu 22 czerwca 2010 r. Niemcy, Francja i Wielka Brytania wyraziły chęć opracowania własnych koncepcji wprowadzenia podatku bankowego, aby dzięki temu móc zgromadzić środki finansowe na pokrycie ewentualnych kosztów przyszłych kryzysów finansowych.

Trzecim celem wprowadzenia podatku bankowego na świecie jest zapobieganie niestabilności rynków finansowych oraz ograniczenie rozmiaru ryzyka podejmowanego przez banki. Podatek bankowy byłby nakładany na instytucje finansowe, które przekroczyłyby określone rozmiary ryzyka sprzyjającego ich upadłości i prowadzącego do zachwiania systemu finansowego poszczególnych krajów (tab. 1).

Tabela 1

Cel i koncepcje wprowadzenia podatku bankowego

Cel wprowadzenia podatku bankowego	Koncepcje wprowadzenia podatku bankowego	Komentarz
Odzyskanie funduszy wykorzystanych przez państwa na ratowanie banków w czasie kryzysu finansowego.	Podatek bankowy jako instrument stabilności systemu finansowego. Podatek od działalności finansowej.	Podatek bankowy byłby instrumentem służącym odzyskania funduszy, które wcześniej zaangażowane zostały w celu przeciwdziałania upadłości banków w czasie kryzysu finansowego.
Zapobieganie kryzysom finansowym (zgromadzenie funduszy kapitałowych jako buforów).	Podatek bankowy jako instrument stabilności systemu finansowego. Podatek od działalności finansowej.	Nakładanie podatku bankowego na instytucje finansowe w celu zgromadzenia funduszy, które będą wykorzystane w czasie ewentualnych przyszłych kryzysów finansowych.
Zapobieganie kryzysom finansowym (stabilizacja rynku finansowego).	Podatek bankowy jako instrument stabilności systemu finansowego. Podatek od transakcji finansowych.	Ograniczenie międzynarodowego spekulacyjnego przepływu kapitałów przez podniesienie kosztów alternatywnych dla transakcji walutowych.
Ograniczenie nadmiernego ryzyka podejmowanego przez instytucje finansowe.	Podatek bankowy jako instrument stabilności systemu finansowego. Podatek od transakcji finansowych.	Nakładanie podatku na zobowiązania niedepozytowe w celu ograniczenia ryzykownych inwestycji w instytucjach finansowych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie [Hyo-Chan 2010; Jetuah 2010; Phillips 2010].

Typy i rola podatku bankowego

Wprowadzenie podatku bankowego ma na celu wykorzystanie go jako instrumentu nadzoru ostrożnościowego w skali makro i mikro (tab. 2). Po wprowadzeniu podatku bankowego odnotowano na świecie wzrost stabilności sektora finansowego mierzonego wskaźnikiem adekwatności kapitałowej.

Tabela 2

Światowe regulacje a podatek bankowy

Regulacje	Komentarz	Rola podatku bankowego
1	2	3
Bardziej rygorystyczne standardy ostrożnościowe w skali mikro.	Wzmocnienie bazy kapitałowej instytucji finansowych.	Wzrost kapitału własnego banków podnosi poziom ich współczynnika wypłacalności. Wzrost kapitału obcego będzie determinował naliczanie podatku bankowego.

cd. tabeli 2

1	2	3
Monitorowanie ryzyka systemowego (nadzór ostrożnościowy w skali makro).	Wzmocnienie regulacji ostrożnościowych w dużych instytucjach finansowych, których upadłość może destabilizować cały system finansowy.	Podatek bankowy naliczany byłby tylko w dużych instytucjach finansowych. Wysokość naliczanego podatku bankowego zależna byłaby od wielkości banku mierzonego sumą bilansową.
Ograniczenie ryzykownych inwestycji.	Limity dla ryzykownych inwestycji w instytucjach finansowych.	Podatek bankowy naliczany byłby od transakcji finansowych charakteryzujących się wysokim ryzykiem.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie [Christodoulou 2010; Hyo-Chan 2010; Jetuah 2010].

Podatek bankowy może przyczynić się do ograniczenia ryzyka systemowego, ponieważ nakładany jest on na instytucje finansowe wprost proporcjonalnie do ich wielkości.

Podatek bankowy proponowany obecnie można podzielić na trzy rodzaje: „podatek jako instrument finansowej stabilności”, „podatek od działalności finansowej” i „podatek od transakcji finansowych” (tab. 3).

Tabela 3

Typy oraz istota podatku bankowego w instytucjach finansowych na świecie

Wyszczególnienie	Podatek bankowy jako instrument utrzymania stabilności finansowej	Podatek bankowy od działalności finansowej	Podatek bankowy od poszczególnych transakcji finansowych
Istota	Naliczany jest od aktywów lub zobowiązań z pominięciem zobowiązań depozytowych.	Naliczany jest od zysku brutto.	Naliczany jest od poszczególnych transakcji finansowych.
Zwolennicy/ /przeciwnicy podatku bankowego	Podatek popierają USA oraz największe kraje UE i MFW.	Podatek popiera MFW. Przeciwnikami tego podatku są największe kraje na świecie.	Popierany przez kraje UE. Przeciwnikiem są USA.
Inne kwestie	Jest obecnie przedmiotem najbardziej szczegółowych dyskusji.	Uznawany jest jako uzupełniający podatek do podatku będącego instrumentem utrzymania stabilności finansowej.	Został wprowadzony przez niektóre kraje, w tym Brazylię.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie [Jetuah 2010; Phillips 2010].

Podatek jako instrument stabilności systemu finansowego naliczany jest najczęściej od niedepozytowych zobowiązań instytucji finansowych. Nie obejmuje on zobowiązań depozytowych ubezpieczonych.

Podatek od działalności finansowej naliczany jest od zysków brutto, podatek od transakcji finansowych od specyficznych rodzajów transakcji finansowych, do których zaliczamy m.in. zagraniczny obrót giełdowy.

Dyskusje o podatku bankowym w ważniejszych krajach na świecie

Pierwszym politykiem, który zaproponował koncepcję wprowadzenia podatku bankowego był premier Wielkiej Brytanii Gordon Brown. Było to we wrześniu 2009 r. na szczycie państw G20 w Pittsburghu. Kwestia podatku bankowego była przedmiotem gorących dyskusji zarówno w Stanach Zjednoczonych, jak i w Europie. W styczniu 2010 r. prezydent USA Barack Obama przedstawił plan wprowadzenia podatku bankowego w bankach, które wykazywały aktywa ogółem wyższe niż 50 mld dolarów.

Tymczasem przywódcy krajów G20 na szczycie w Pittsburghu zwrócili się z prośbą do Międzynarodowego Funduszu Walutowego (MFW) o przygotowanie raportu, w którym przedstawiono by stanowisko w zakresie wprowadzenia podatku bankowego nakładanego na instytucje finansowe.

W czerwcu 2010 r. w Toronto na szczycie krajów G20 zaproponowano wprowadzenie „podatku jako instrumentu stabilności finansowej” i „podatku od działalności finansowej”. Jednak w czasie dyskusji nie udało się światowym liderom osiągnąć porozumienia w sprawie wprowadzenia globalnego uniwersalnego podatku bankowego. Ustalono, że kwestia wprowadzenia podatku bankowego powinna być pozostawiona w gestii każdego kraju.

Obecnie Wielka Brytania, Francja i Włochy mają opracowane koncepcje wprowadzenia własnych podatków bankowych. Kraje te już wprowadziły podatek bankowy od działalności finansowej i dyskutują na temat wprowadzenia takiego podatku jako instrumentu stabilności systemu finansowego. W Stanach Zjednoczonych debata na temat podatku bankowego utknęła w martwym punkcie po tym, jak podatek ten został wyłączony z ustaw dotyczących regulacji finansowych podpisanych przez prezydenta Obamę 21 lipca 2010 r.

Spośród krajów uprzemysłowionych tylko USA i niektóre kraje europejskie zdecydowanie popierają pomysł wprowadzenia podatku bankowego, natomiast Kanada, Australia i Japonia są temu przeciwnie (tab. 4). Wśród krajów rynków wschodzących Chiny, Indie i Rosja sprzeciwiają się temu pomysłowi, natomiast większość pozostałych krajów nie ma jeszcze wyrobionego stanowiska w tej sprawie.

Tabela 4

Stanowisko najważniejszych państw na świecie w sprawie wprowadzenia podatku bankowego

Wyszczególnienie	Stanowisko w sprawie wprowadzenia podatku bankowego	Kraje
Kraje uprzemysłowione	zwolennicy	USA, Wielka Brytania, Niemcy, Francja, Włochy
	przeciwnicy	Kanada, Australia, Japonia
Kraje rynków wschodzących	niezdecydowani	Większość krajów rynków wschodzących. Niektóre z nich popierają podatek od transakcji finansowych lub podatek Tobina.
	przeciwnicy	Chiny, Indie, Brazylia i Rosja

Źródło: Opracowanie własne na podstawie [Bradbery 2010; Christodoulou 2010; Hyo-Chan 2010; Muñoz i McDobald 2010; Nelson 2010].

Niektóre kraje wschodzące i niektóre kraje Unii Europejskiej popierają pomysł wprowadzenia „podatku Tobina” lub podatku od transakcji finansowych w celu wzmocnienia stabilności rynków finansowych na świecie. Podatek od transakcji finansowych w wielu krajach już dawno został wprowadzony. Występuje on m.in. w USA, Australii, Chile, Chinach, Hongkongu, Indiach, Japonii, Korei Południowej, Malezji, Tajwanie, Austrii, Belgii, Danii, Finlandii, Francji, Niemczech, Grecji, Irlandii, Włoszech, Holandii, Portugalii, Szwecji i Szwajcarii. Dotyczy on opodatkowania transakcji akcjami, obligacjami, jak również operacji future [Tobin 1984; Stiglitz 1989; Summers i Summers 1989; Campbell i Froot 1995; Habermeier i Kirilenko 2001; Pollin, Baker i Schaber 2003; Phylaktis i Aristidou 2007]. Z niektórych badań wynika, że wprowadzenie podatku od transakcji finansowych poprawiło stabilność finansową rynków finansowych, w innych badaniach nie stwierdzono takiego wpływu (tab. 5).

Tabela 5

Wpływ podatku od transakcji finansowych na stabilność rynków finansowych w świetle badań empirycznych

Autor	Kraj	Efekt
Roll [1989]	23 kraje na świecie	brak wpływu
Umlauf [1993]	Szwecja	dodatni wpływ
Jones i Seguin [1997]	USA	dodatni wpływ
Saporta i Kan [1997]	USA	brak wpływu
Hu [1998]	Hongkong, Japonia, Korea Południowa, Tajwan	brak wpływu
Green i wsp. [2000]	USA	dodatni wpływ
Hau [2006]	Francja	dodatni wpływ

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeglądu literatury.

Obecnie wprowadzenie jednolitego globalnego podatku bankowego jest wątpliwe, ponieważ niektóre kraje wprowadziły już swoje autorskie podatki bankowe, podczas gdy inne sprzeciwiają się temu pomysłowi. Każdy kraj ma inne cele wprowadzenia podatku bankowego, dlatego będzie bardzo trudno wypracować jedną koncepcję wprowadzenia jednolitego podatku bankowego w największych krajach na świecie. Wydaje się, że poszczególne kraje powinny poszukiwać własnych koncepcji wprowadzenia podatku bankowego, które uwzględniałyby specyfikę ich warunków gospodarczych i ekonomicznych.

Poszczególne kraje, aby osiągnąć określone cele wprowadzenia podatku bankowego, powinny najpierw przeanalizować rodzaje podatków, a następnie wybrać te, które z punktu widzenia ich interesów są dla nich najlepsze. Jeżeli chcą one odzyskać utracone fundusze wydaje się, że powinny wybrać podatek jako instrument stabilności systemu finansowego lub podatek od działalności finansowej. W krajach, w których instytucje finansowe płacą wysokie podatki, wydaje się, że byłoby najlepiej zastosować podatek bankowy od transakcji finansowych, zamiast wprowadzania podatku bankowego jako instrumentu stabilności systemu finansowego lub podatku od działalności finansowej. W takim przypadku instytucje te miałyby mniejsze obciążenia fiskalne.

Perspektywa podatku bankowego w Polsce – konsekwencje dla sektora finansowego

Polski sektor bankowy płaci obecnie jeden z najwyższych efektywnych podatków dochodowych na tle innych krajów europejskich. Dodatkowo ponosi on obciążenia związane z finansowaniem Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, funkcjonowania Komisji Nadzoru Finansowego, jak również musi także naliczać specjalne rezerwy celowe na ekspozycje kredytowe. Banki wspierają rozwój przedsiębiorczości i wydatnie przyczyniają się do pobudzenia wzrostu całej gospodarki. O stabilności działających w Polsce banków świadczy między innymi to, że żaden z nich w czasie ostatniego kryzysu finansowego nie korzystał z pomocy państwa, a tak było w wielu krajach.

Perspektywa wprowadzenia nowego obciążenia finansowego na banki może przyczynić się do spowolnienia akcji kredytowej i podwyższenia opłat nakładanych na klientów [Jones 2010; Kenchington 2010]. Niezależnie od tego banki chcą dyskutować o formule nowych ewentualnych obciążeń w kontekście nowych regulacji i wymogów europejskich.

Od 2000 r. polskie banki wpłaciły do budżetu państwa z tytułu podatku dochodowego ponad 20 mld zł. Dodatkowo na fundusz pomocowy Bankowego Funduszu Gwarancyjnego odprowadziły ponad 1,3 mld zł. Od dwóch lat dokonują także wpłat na funkcjonowanie nadzoru finansowego, wpłaciły z tego tytułu blisko 330 mln zł. Ponad 1 mld zł banki zgromadziły w ramach Funduszu Poręczeń Unijnych. Konieczność ustanawiania rezerw obowiązkowych w bankach pochłania kolejne setki milionów złotych rocznie.

W najbliższych latach banki będą musiały liczyć się ze zwiększonymi wymogami kapitałowymi nałożonymi przez dyrektywę Bazylea III oraz uchwały Komisji Nadzoru Finansowego. KNF proponuje wprowadzenie dodatkowego wymogu kapitałowego na kredyty walutowe. Po przyjęciu nowej dyrektywy w sprawie systemów gwarantowania depozytów wpłaty banków na BFG mogą wzrosnąć do poziomu około 400 mln zł rocznie. Po przyjęciu propozycji Komisji Europejskiej w sprawie zarządzania kryzysowego banki będą wnosić dodatkowo obowiązkową opłatę na fundusz likwidacyjny (resolution fund).

Te wszystkie elementy powodują, że nałożenie kolejnego podatku na sektor bankowy może mieć realny, niekorzystny wpływ zarówno na rozwój akcji kredytowej, która stymuluje gospodarkę, jak i na poziom opłat za usługi bankowe.

Powracając do podatku bankowego w Polsce należy stwierdzić, że jedna z koncepcji zakłada wprowadzenie podatku bankowego na poziomie 0,39% aktywów ogółem banków. Przyjmując taką stawkę podatku bankowego, należy stwierdzić, że w latach 1999–2009 banki zapłaciłyby 26,3 mld zł. Najwięcej podatku bankowego odprowadziłyby sektor bankowy w latach 2008 i 2009 – odpowiednio 3,8 i 3,9 mld zł. Naliczony podatek bankowy w całym sektorze bankowym w latach 1999–2009 stanowiłby 115,9% ogólnego podatku dochodowego od osób prawnych CIT (tab. 6).

Wprowadzenie podatku bankowego w Polsce spowodowałoby obniżenie poziomu rentowności aktywów ogółem ROA i rentowności kapitałów własnych ROE sektora bankowego odpowiednio o 0,39 i 5,62%. W sektorze banków komercyjnych spadek rentowności ROA i ROE wyniósłby odpowiednio 0,39 i 5,83%, natomiast w przypadku sektora banków spółdzielczych poziom ten byłby niższy odpowiednio o 0,39 i 5,22%.

Reasumując, należy stwierdzić, że sektor bankowy z powodu wprowadzenia podatku bankowego poniósłby ogromne koszty, które wpłynęłyby na spowolnienie rozwoju banków. Bezpośrednim skutkiem wprowadzenia podatku bankowego byłby wzrost prowizji za czynności bankowe, wzrost stóp procentowych od kredytów oraz spadek stóp procentowych od depozytów. Wynika z tego, że koszty podatku bankowego przerzucone byłyby bezpośrednio na klientów, którzy ponieśliby z tego tytułu duże straty finansowe.

Tabela 6
Wpływ podatku bankowego na efektywność działania banków w Polsce w latach 1999–2009

Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	1999– –2009
1. Podatek dochodowy od osób prawnych CIT												
– sektor banków komercyjnych [mln zł]	1 795	1 667	1 386	1 501	1 759	1 543	1 684	2 205	2 871	2 835	1 802	21 047
– sektor banków spółdzielczych [mln zł]	115	174	173	140	121	114	112	121	174	237	183	1 664
– sektor bankowy [mln zł]	1 909	1 842	1 559	1 641	1 880	1 656	1 796	2 326	3 045	3 072	1 986	22 712
2. Podatek bankowy naliczany od aktywów ogółem												
– sektor banków komercyjnych [mln zł]	1 357	1 601	1 748	1 728	1 807	1 988	2 134	2 413	2 777	3 623	3 684	24 861
– sektor banków spółdzielczych [mln zł]	60	70	84	91	100	112	132	164	191	220	241	1 466
– sektor bankowy [mln zł]	1 417	1 671	1 832	1 819	1 907	2 100	2 266	2 577	2 968	3 844	3 925	26 327
3. Udział podatku bankowego w podatku CIT												
– sektor banków komercyjnych [%]	75,64	96,01	126,11	115,13	102,72	128,88	126,71	109,45	96,74	127,82	204,41	118,12
– sektor banków spółdzielczych [%]	52,30	40,37	48,39	65,28	82,95	98,41	117,87	135,33	109,91	93,02	131,31	88,10
– sektor bankowy [%]	74,23	90,74	117,47	110,89	101,46	126,79	126,15	110,80	97,49	125,14	197,66	115,92
4. Rentowność aktywów ogółem ROA												
– sektor banków komercyjnych [%]	0,90	1,10	1,00	0,50	0,50	1,40	1,60	1,80	1,80	1,60	0,90	1,16
– sektor banków spółdzielczych [%]	1,40	1,80	1,60	1,60	1,20	1,80	1,60	1,30	1,50	1,70	1,20	1,39
– sektor bankowy [%]	1,00	1,00	1,00	0,50	0,50	1,40	1,60	1,70	1,70	1,60	0,90	1,15
5. Rentowność funduszy własnych ROE												
– sektor banków komercyjnych [%]	12,90	14,50	12,80	5,20	5,40	17,10	20,80	23,10	22,90	21,20	11,20	17,39
– sektor banków spółdzielczych [%]	17,90	22,80	19,40	18,20	12,20	18,30	17,60	14,50	17,20	19,30	12,70	18,66
– sektor bankowy [%]	12,90	14,20	13,10	5,80	5,80	17,20	20,60	22,50	22,50	21,10	11,30	17,38
6. Rentowność aktywów ogółem ROA po odliczeniu podatku bankowego												
– sektor banków komercyjnych [%]	0,46	0,56	0,48	0,06	0,06	0,92	1,18	1,28	1,44	0,96	0,47	0,77
– sektor banków spółdzielczych [%]	0,97	1,29	1,08	1,13	0,71	1,27	1,12	0,81	1,01	1,20	0,74	1,00
– sektor bankowy [%]	0,49	0,59	0,51	0,11	0,09	0,94	1,16	1,18	1,33	0,92	0,43	0,76

7. Rentowność funduszy własnych ROE po odliczeniu podatku bankowego													
– sektor banków komercyjnych [%]	7,01	8,56	7,09	0,67	0,67	12,00	15,63	17,69	18,02	15,08	6,11	11,55	
– sektor banków spółdzielczych [%]	12,75	17,51	14,26	13,53	7,86	14,01	13,05	9,76	12,39	14,57	8,32	13,44	
– sektor bankowy [%]	7,15	8,57	7,43	1,29	1,08	12,14	15,43	16,90	17,40	14,82	5,93	11,46	
8. Różnica między ROA przed opodatkowaniem i po opodatkowaniu podatkiem bankowym													
– sektor banków komercyjnych [%]	0,44	0,54	0,52	0,44	0,44	0,48	0,42	0,52	0,36	0,64	0,43	0,39	
– sektor banków spółdzielczych [%]	0,43	0,51	0,52	0,47	0,49	0,53	0,48	0,49	0,49	0,50	0,46	0,39	
– sektor bankowy [%]	0,51	0,41	0,49	0,39	0,41	0,46	0,44	0,52	0,37	0,68	0,47	0,39	
9. Różnica między ROE przed opodatkowaniem i po opodatkowaniu podatkiem bankowym													
– sektor banków komercyjnych [%]	5,89	5,94	5,71	4,53	4,73	5,10	5,17	5,41	4,88	6,12	5,09	5,83	
– sektor banków spółdzielczych [%]	5,15	5,29	5,14	4,67	4,34	4,29	4,55	4,74	4,81	4,73	4,38	5,22	
– sektor bankowy [%]	5,75	5,63	5,67	4,51	4,72	5,06	5,17	5,60	5,10	6,28	5,37	5,92	

Stawkę podatku bankowego przyjęto na poziomie 0,39% aktywów ogółem banków – jest to jedna z propozycji opozycji, która ten podatek chce wprowadzić.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komisji Nadzoru Finansowego.

Podsumowanie i wnioski

1. Wprowadzenie podatku bankowego w Polsce jest nieuzasadnione ze względu na to, że banki te nie korzystały z pomocy finansowej państwa, jak również nie były one przyczyną kryzysu finansowego. Przeciwnie są USA i Wielka Brytania, w których instytucje finansowe doprowadziły do powstania bańki spekulacyjnej na rynku nieruchomości, a potem do światowego kryzysu finansowego. Instytucje te uzyskały ogromną pomoc finansową od państwa, dlatego wprowadzenie podatku bankowego w tych krajach jest w pełni uzasadnione.
2. Wydaje się, że kwestie podatku bankowego należałoby wyraźnie oddzielić od składki na fundusz stabilizacyjny uruchamiany w sytuacji kryzysu finansowego. Taka składka powinna być naliczana jedynie od pasywów po wyłączeniu kapitałów własnych i depozytów ubezpieczonych. Najmniej zasadną przesłanką wprowadzenia podatku bankowego jest cel fiskalny, ponieważ nieuchronne przrzucenie jego kosztów na klientów banków będzie oznaczało podniesienie kosztów kredytów, ewentualnie spadek oprocentowania depozytów lub też wzrost cen operacji bankowych.
3. Jeżeli celem podatku bankowego w Polsce jest utworzenie funduszu na stabilizację sektora finansowego, to wystarczy podnieść składkę na Bankowy Fundusz Gwarancyjny. Jeśli celem wprowadzenia podatku bankowego jest z kolei cel fiskalny, to wystarczy podnieść stawkę podatku dochodowego od osób prawnych CIT bez wprowadzania dodatkowego instrumentu, jakim jest podatek bankowy. Przy rozważaniu wprowadzenia podatku bankowego musimy pamiętać o efektach zewnętrznych tego podatku. Będzie on zachętą do nieoptymalnego zarządzania aktywami i pasywami banku, co może np. doprowadzić do zaniku rynku międzybankowego, jeśli tego typu aktywa/pasywa będą opodatkowane. Podatek bankowy może doprowadzić również do zmian w strukturze sektora. Może on spowodować wzrost liczby banków na licencji oddziałów ze względu na to, że w danym kraju macierzystym będą lepsze warunki opodatkowania. Podatek bankowy może również zachęcać do rozprowadzania produktów banków zagranicznych zamiast do tworzenia produktów w Polsce w celu uniknięcia wzrostu opodatkowania aktywów i pasywów w banku krajowym.
4. Wprowadzenie podatku bankowego na świecie nie będzie karą dla banków tylko dla ich klientów, którym banki podniosą ceny produktów i usług. W państwach o gospodarce wolnorynkowej zapomniano jednak, że najwyższą formą kary dla banków jest negatywna weryfikacja przez rynek i bankructwo.

5. Jeśli podatek bankowy będzie ostatecznie wprowadzony przez poszczególne kraje, to powinien on być nałożony na pewne kategorie pasywów nieubezpieczonych. Przyjęcie takiego rozwiązania promowałoby konserwatywny model biznesu bankowego, opartego na finansowaniu akcji kredytowej z depozytów, a nie jej funduszami pozyskanymi na rynkach hurtowych.
6. W czasie kryzysu finansowego poszczególne kraje na świecie podeszły do banków według zasady „zbyt duży, żeby upaść”. Efektem tego była ogromna pomoc finansowa ze strony państwa. Taka postawa państwa wobec banków i ich zarządów jest demoralizująca, ponieważ w przyszłości banki te mogą powielać nieetyczne zachowania, licząc na powtórny pomoc państwa. Skutkiem tego jest to, że karę za taką sytuację ponosi całe społeczeństwo, a nie sektor bankowy.
7. Gdyby koncepcja podatku bankowego w Polsce na poziomie 0,39% aktywów ogółem była zrealizowana, to sektor bankowy w latach 1999–2009 zapłaciłby kwotę dwukrotnie wyższą niż obecna kwota odprowadzanego podatku CIT. Rentowność ROA i ROE w całym sektorze bankowym spadłaby odpowiednio o 0,39 i 5,92%. Efektem tego byłby wolniejszy rozwój sektora bankowego, który jest siłą napędową gospodarki. A zatem można powiedzieć na podstawie uzyskanych wyników, że założona hipoteza zero-wa została potwierdzona.

Literatura

- BRADBERRY A., 2010: *Europe not keen on U.S. bank tax*. Wall Street Journal vol. 255 (13), p. B7.
- CAMPBELL J.Y., FROOT K.A., 1995: *Securities transaction taxes: what about international experiences and migrating markets*. [w:] *Securities Transaction Taxes: False Hopes and Unintended Consequences* (ed.) Hammond S., Irwin Professional Publishing, Burr, IL, p. 110–142.
- CHRISTODOULOU M., 2010: *Success of bank levy scheme*. Accountancy Age, 6/24, p. 4–5.
- GREEN C.J., MAGGIONI P., MURINDE V., 2000: *Regulatory lessons for emerging stock markets from a century of evidence on transactions costs and share price volatility in the London Stock Exchange*. Journal of Banking and Finance vol. 24, p. 577–601.
- HABERMEIER K., KIRILENKO A., 2001: *Security transaction taxes and financial markets*, Working Paper, International Monetary Fund.
- HAU H., 2006: *The role of transaction costs for financial volatility: Evidence from the Paris Bourse*. Journal of European Economic Association vol. 4, p. 862–87.
- HU S.Y., 1998: *The effects of the stock transaction tax on the stock market – experiences from Asian markets*. Pacific-Basin Finance Journal vol. 6, p. 347–364.
- HYO-CHAN J., 2010: *Global financial regulation and Korea's financial industry. The introduction of bank levies*. SERI Quarterly, vol. 3 (4), p. 22–29.
- JETUAH D., 2010: *IMF plans for bank tax panned by global finance community*. Accountancy Age, 4/29, p. 2.

- JONES C.M., SEGUIN P.J., 1997: *Transaction costs and price volatility: evidence from commission deregulation*. American Economic Review vol. 87, p. 728–737.
- JONES L., 2010: *Borrowers could be hit by £2bn bank levy*. Money Marketing, 6/24, p. 5.
- KENCHINGTON J., 2010: *Bank levy aiming to raise £2.5bn a year*. Money Marketing, 10/28, p. 29–29.
- MARCELO A., RODRÍGUEZ A., TRUCHARTE C.: *Stress tests and their contribution to financial stability*. Journal of Banking Regulation, Feb2008 vol. 9 (2), p. 65–81.
- MUÑOZ S., McDOBALD A., 2010: *Canada will oppose bid to impose a bank tax*. Wall Street Journal vol. 255 (40), p. C2.
- NELSON J., 2010: *The bank bailout tax is a bad idea*. Canadian Business vol. 83 (8), p. 15.
- PHILLIPS L., 2010: *IMF bank tax plans are „not enough”*. Public Finance, 4/30, p. 11.
- PHYLAKTIS K., ARISTIDOU A., 2007: *Security transaction taxes and financial volatility - Athens stock exchange*. Applied Financial Economics vol. 17, p. 1455–1467.
- POLLIN R., BAKER D., SCHABERG M., 2003: *Securities transaction taxes for U.S. financial markets*. Eastern Economic Journal vol. 29 (4), p. 527–558.
- ROLL R., 1989: *Price volatility, international market links and their implications for regulatory policies*. Journal of Financial Services Research vol. 3, p. 211–246.
- SAPORTA V., KAN K., 1997: *The effects of stamp duty on the level and volatility of UK equity prices*. Working Paper, Bank of England.
- STIGLITZ J.E., 1989: *Using tax policy to curb speculative short-term trading*. Journal of Financial Services Research vol. 3, p. 101–15.
- SUMMERS L.,H., SUMMERS V.P., 1989: *When financial markets work too well: A cautious case for a securities transactions tax*. Journal of Financial Services Research vol. 3 (2/3), p. 261–286.
- TOBIN J., 1984: *On the efficiency of the financial system*. Lloyds Bank Review vol. 153, p. 1–15.
- UMLAUF S.R., 1993: *Transaction taxes and the behaviour of the Swedish stock market*. Journal of Financial Economics vol. 33, p. 227–240.

Bank levy – implications for the banking sector in Poland

Abstract

The paper concerns with a bank levy as an instrument of state regulation aimed at increasing the stability of the financial system. The analysis shows that in the case of Poland, an introduction of the bank levy at a rate of 0.39% of total assets would cause a significant rise in the tax burden on banks. According to our simulations, if the bank levy had been applied to the banks in the period 1999–2009, the total return on assets (ROA) and return on equity (ROE) would have gone down respectively by 0.39% and 5.90%. As a result, development of the banking sector, considered as a main driver of national economy, would have been slower.